

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย เพื่อศึกษาพฤติกรรมการป้องกันและดูแลบุตรขณะเจ็บป่วยด้วยโรคติดเชื้อเฉียบพลันระบบหายใจในเด็กของมารดาเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี และหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริม กับพฤติกรรมการป้องกันและดูแลบุตรขณะเจ็บป่วยด้วยโรคติดเชื้อเฉียบพลันระบบหายใจในเด็กของมารดาเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี รวมทั้งหาปัจจัยทำนายพฤติกรรมการป้องกันและดูแลบุตรขณะเจ็บป่วย ด้วยโรคติดเชื้อเฉียบพลันระบบหายใจในเด็กของมารดาเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี กลุ่มตัวอย่างได้แก่มารดาที่มีบุตรอายุต่ำกว่า 5 ปี ซึ่งบุตรเคยเจ็บป่วยด้วยโรคติดเชื้อเฉียบพลันระบบหายใจในเด็กในรอบ 1 ปีที่ผ่านมาและอาศัยอยู่ในชนบทนอกเขตเทศบาลนครขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำนวน 175 คน สุ่มตัวอย่างโดยใช้เทคนิคการสุ่มแบบหลายขั้นตอน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันและดูแลบุตรขณะเจ็บป่วยด้วยโรคติดเชื้อเฉียบพลันระบบหายใจในเด็กของมารดาในชนบทที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และการศึกษาเบื้องต้นของผู้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล สำหรับข้อมูลทั่วไป วิเคราะห์โดยหาจำนวนและร้อยละ ข้อมูลปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริม พฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อเฉียบพลันระบบหายใจในเด็กของมารดา และพฤติกรรมการดูแลบุตรขณะเจ็บป่วยด้วยโรคติดเชื้อเฉียบพลันระบบหายใจในเด็กของมารดา วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริม กับพฤติกรรมการป้องกันและดูแลบุตรขณะเจ็บป่วยด้วยโรคติดเชื้อเฉียบพลันระบบหายใจในเด็กของมารดา โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และวิเคราะห์หาปัจจัยทำนายพฤติกรรมการป้องกันและดูแลบุตรขณะเจ็บป่วยด้วยโรคติดเชื้อเฉียบพลันระบบหายใจในเด็กของมารดา โดยการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่า

5.1.1 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่มีอายุ 21-30 ปี สถานภาพสมรส คู่ การศึกษาระดับประถมศึกษา อาชีพเกษตรกร รายได้ครอบครัวต่อเดือนอยู่ระหว่าง 3,000 - 5,999 บาท มีลักษณะครอบครัวแบบครอบครัวขยาย มีสมาชิกในครอบครัว 4-6 คน มีสมาชิกใน

ครอบครัวสุบะห์รี มีบุตรอายุต่ำกว่า 5 ปี ในครอบครัว 1 คนและ 2 คน ในร้อยละที่เท่ากัน คือ ร้อยละ 45.7 บุตรอายุต่ำกว่า 5 ปี ของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่มีอายุ 1 ปี ถึงต่ำกว่า 2 ปี เป็นบุตร ลำดับที่ 1 มีน้ำหนักมากกว่า 3,000 กรัม และในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา เคยป่วยเป็นไข้หวัดมากที่สุด

5.1.2 พฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อเฉียบพลันระบบหายใจในเด็กของมารดาใน ชนบทส่วนใหญ่มีระดับปานกลาง ร้อยละ 67.5

5.1.3 พฤติกรรมการดูแลบุตรขณะเจ็บป่วยด้วยโรคติดเชื้อเฉียบพลันระบบหายใจในเด็ก ของมารดาในชนบทส่วนใหญ่มีพฤติกรรมอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 74.3

5.1.4 ปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริม มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกัน และดูแลบุตรขณะเจ็บป่วยด้วยโรคติดเชื้อเฉียบพลันระบบหายใจในเด็กของมารดาในชนบท ดังนี้

1) ปัจจัยนำ

- ความรู้เรื่องโรคติดเชื้อเฉียบพลันระบบหายใจในเด็ก มีความสัมพันธ์ทาง บวกกับพฤติกรรมการป้องกันและดูแลบุตรขณะเจ็บป่วยด้วยโรคติดเชื้อเฉียบพลันระบบหายใจใน เด็กของมารดาในชนบท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

- การรับรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อเฉียบพลันระบบหายใจในเด็กมีความสัมพันธ์ ทางบวกกับพฤติกรรมการป้องกันและดูแลบุตรขณะเจ็บป่วยด้วยโรคติดเชื้อเฉียบพลันระบบหายใจ ในเด็กของมารดาในชนบท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

2) ปัจจัยเอื้อ

- การมีเวลาในการดูแลบุตร มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการ ป้องกันและดูแลบุตรขณะเจ็บป่วยด้วยโรคติดเชื้อเฉียบพลันระบบหายใจในเด็กของมารดาใน ชนบท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

- การได้รับข้อมูลข่าวสารจากแหล่งต่าง ๆ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับ พฤติกรรมการป้องกันและดูแลบุตรขณะเจ็บป่วยด้วยโรคติดเชื้อเฉียบพลันระบบหายใจในเด็กของ มารดาในชนบท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

3) ปัจจัยเสริม

- การสนับสนุนทางสังคม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการ ป้องกันและดูแลบุตรขณะเจ็บป่วยด้วยโรคติดเชื้อเฉียบพลันระบบหายใจในเด็กของมารดาใน ชนบท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

5.1.5 ปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริม ได้แก่ การสนับสนุนทางสังคม ความรู้เรื่อง โรคติดเชื้อเฉียบพลันระบบหายใจในเด็ก และการมีเวลาในการดูแลบุตร สามารถร่วมกันทำนาย

พฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อเฉียบพลันระบบหายใจในเด็กของมารดาในชนบท ได้ร้อยละ 23.9 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

5.1.6 ปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริม ได้แก่ ความรู้เรื่องโรคติดเชื้อเฉียบพลันระบบหายใจในเด็ก การได้รับข้อมูลข่าวสารจากแหล่งต่าง ๆ การสนับสนุนทางสังคมและการมีเวลาในการดูแลบุตร สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมการดูแลบุตรขณะเจ็บป่วยด้วยโรคติดเชื้อเฉียบพลันระบบหายใจในเด็กของมารดาในชนบท ได้ร้อยละ 31.0 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

5.2 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยที่พบว่า มารดาเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ในชนบทส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการป้องกันและดูแลบุตรขณะเจ็บป่วยด้วยโรคติดเชื้อเฉียบพลันระบบหายใจในเด็ก ถูกต้องเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น จึงจำเป็นต้องหาแนวทางเพื่อส่งเสริมให้มารดามีการดูแลบุตรที่ถูกต้องเหมาะสมยิ่งขึ้น ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ความรู้เรื่องโรคติดเชื้อเฉียบพลันระบบหายใจในเด็ก การรับรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อเฉียบพลันระบบหายใจในเด็ก การได้รับข้อมูลข่าวสารจากแหล่งต่าง ๆ การมีเวลาในการดูแลบุตร และการสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัวและชุมชน มีอิทธิพลต่อการดูแลบุตรของมารดาทั้งทางด้านการป้องกันโรคและด้านการดูแลบุตรในขณะที่เจ็บป่วย ดังนั้นจึงควรเพิ่มปัจจัยบวกดังกล่าวแก่มารดาให้มากขึ้น นอกจากนี้ควรส่งเสริมให้ครอบครัวและชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมพฤติกรรมการป้องกันและดูแลขณะเจ็บป่วยด้วยโรคติดเชื้อเฉียบพลันระบบหายใจในเด็กแก่มารดา โดยเฉพาะอย่างยิ่งสามี และผู้อาวุโสในครอบครัว เช่น ปู่ ย่า ตา ยาย ซึ่งปัจจุบันมีบทบาทในการดูแลบุตรหลานแทนมารดามากขึ้น และเป็นบุคคลที่มารดาให้ความเคารพนับถือ และเชื่อฟัง ในขณะเดียวกันการดำเนินการให้ความรู้ และประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์จะต้องดำเนินการต่อไปอย่างต่อเนื่อง นอกจากจะให้ความรู้ในสถานบริการสุขภาพแล้ว ควรเน้นการดำเนินการในชุมชน โดยผ่านทางอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) และหอกระจายข่าวสารประจำหมู่บ้านให้มากขึ้น นอกจากนี้ จากผลการศึกษาที่พบว่า มารดาส่วนใหญ่มีความรู้ และการรับรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อเฉียบพลันระบบหายใจในเด็กในระดับปานกลาง ดังนั้น พยาบาลอนามัยชุมชน และเจ้าหน้าที่สุขภาพผู้เกี่ยวข้อง ควรมีการพัฒนารูปแบบการให้ความรู้ข้อมูลข่าวสาร เพื่อเพิ่มพูนความรู้และการรับรู้ที่ถูกต้องแก่มารดา โดยวิธีการที่หลากหลายมากขึ้น เช่น การจัดทำโครงการฝึกอบรม เพื่อพัฒนาศักยภาพในการดูแลบุตรแก่มารดา การดูแลสุขภาพที่บ้าน (Home health care) รวมทั้งจัดให้มีการให้ คำปรึกษาปัญหาสุขภาพ (Health consultant) แก่กลุ่มเป้าหมาย

จากผลการวิจัยดังกล่าวผู้ศึกษาขอเสนอแนะแนวทางในการนำผลการวิจัยไปใช้ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.2.1 ในการดำเนินโครงการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อเฉียบพลันระบบหายใจในเด็กในชุมชน ควรเน้นกลุ่มเป้าหมายในการดำเนินการที่ กลุ่มมารดาเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี และบุคคลที่อยู่ใกล้ชิด ที่ต้องทำหน้าที่ช่วยเหลือมารดาในการดูแลบุตร เช่น สามี บิดา-มารดา ผู้อาวุโสในชุมชน

5.2.2 ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพในการป้องกัน และการดูแลบุตรขณะเจ็บป่วยด้วยโรคติดเชื้อเฉียบพลันระบบหายใจในเด็กแก่มารดา และผู้ทำหน้าที่เลี้ยงดูเด็ก โดยอาจดำเนินการในรูปแบบของโครงการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การดูแลสุขภาพที่บ้าน การให้คำปรึกษาปัญหาสุขภาพ การจัดกลุ่มช่วยเหลือตนเองของมารดา เป็นต้น

5.2.3 ส่งเสริมให้ครอบครัวและชุมชน มีส่วนร่วมในการส่งเสริมพฤติกรรมการป้องกัน และดูแลบุตรขณะเจ็บป่วยด้วยโรคติดเชื้อเฉียบพลันระบบหายใจในเด็ก แก่มารดา โดยเน้นให้เข้าใจบทบาท และแนวทางในการให้การสนับสนุนช่วยเหลือมารดา ทั้งในด้านอารมณ์ ด้านการประเมิน ด้านข้อมูลข่าวสาร และด้านทรัพยากร ตลอดจนส่งเสริมให้มารดามีเวลาอยู่ใกล้ชิดกับบุตรมากขึ้น

5.2.4 ส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ทางด้านสุขภาพ เช่น แพทย์ พยาบาล เจ้าหน้าที่สถานีอนามัย และผู้เกี่ยวข้อง มีการพัฒนารูปแบบการให้ความรู้ คำแนะนำ เพื่อส่งเสริมให้มารดามีความสามารถในการดูแลบุตร ทั้งในด้านการป้องกันโรคและในด้านการดูแลบุตรขณะเจ็บป่วยด้วยโรคติดเชื้อเฉียบพลันระบบหายใจในเด็ก ที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของมารดา

นอกจากนี้ จากผลการวิจัยที่พบว่า เมื่อบุตรเจ็บป่วยด้วยโรคติดเชื้อเฉียบพลันระบบหายใจในเด็กมีมารดาเกือบครึ่งหนึ่งที่นิยมซื้อยาจากร้านค้าในชุมชนมากกว่ายาบุตรเอง ดังนั้นเจ้าหน้าที่ทางด้านสุขภาพ ควรเน้นให้มารดาได้เข้าใจเกี่ยวกับการดูแลรักษาอาการเจ็บป่วยที่ถูกต้องโดยไม่จำเป็นต้องใช้ยา รวมทั้งชี้ให้เห็นผลเสียและผลข้างเคียงที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้ยาโดยไม่จำเป็นและฟุ่มเฟือย นอกจากนี้ควรให้ความรู้เกี่ยวกับชนิด และวิธีการใช้ยาที่ถูกต้องและปลอดภัยในกรณีจำเป็น ในโรคติดเชื้อเฉียบพลันระบบหายใจในเด็ก แก่มารดา ประชาชนทั่วไป รวมทั้งร้านค้า ผู้จำหน่ายยาในชุมชน เพื่อพัฒนาความสามารถในการดูแลตนเองแก่ประชาชนให้สามารถเลือกใช้ยาได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

5.3 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

5.3.1 ศึกษาพฤติกรรมການป้องกันโรคติดเชื้อเฉียบพลันระบบหายใจในเด็กของผู้ดูแลเด็ก ในสถานรับเลี้ยงเด็กตอนกลางวัน หรือศูนย์เด็กเล็กในชุมชน

5.3.2 ศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมການป้องกันและดูแลบุตรขณะเจ็บป่วยด้วยโรคติดเชื้อเฉียบพลันระบบหายใจในเด็กของมารดาและผู้เลี้ยงดูเด็ก รวมทั้งศึกษาในพื้นที่ที่มีอัตราการเจ็บป่วยด้วยโรคติดเชื้อเฉียบพลันระบบหายใจในเด็กสูง เช่น ชุมชนแออัด

5.3.3 ศึกษาหารูปแบบที่จะช่วยส่งเสริมพฤติกรรมການป้องกันและดูแลเด็กขณะเจ็บป่วยด้วยโรคติดเชื้อเฉียบพลันระบบหายใจในเด็ก โดยเน้นให้ครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วม เช่น การส่งเสริมให้สามี หรือผู้อาวุโสได้เข้ามามีส่วนร่วม

5.3.4 ศึกษาในรูปแบบของการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi experimental research) ที่แสดงให้เห็นถึงผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับกลุ่มเป้าหมายในชุมชน โดยเน้นถึงบทบาทของพยาบาลอนามัยชุมชน เช่น ประสิทธิภาพของการดูแลสุขภาพที่บ้าน หรือประสิทธิผลของกลุ่มช่วยเหลือตนเอง ต่อพฤติกรรมການป้องกันและดูแลบุตรขณะเจ็บป่วยด้วยโรคติดเชื้อเฉียบพลันระบบหายใจในเด็กของมารดา